

Vergaderjaar 2001–2002

28 270

Verslag 2001

Nr. 3

WERKPROGRAMMA 2002

Inhoud

1	Inleiding	2
2	Actuele thema's in 2002	4
3	Werkzaamheden in Nederland	6
3.1	Rechtmatigheidsonderzoek bij het Rijk	6
3.2	Doelmatigheidsonderzoek bij het Rijk	9
3.3	Rechtmatigheids- en doelmatigheidsonderzoek bij instellingen	13
3.4	Verbetering effectiviteit Rekenkameractiviteiten	14
3.5	Kennis en ervaring dienstbaar maken	15
4	Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland	17
5	Werkterrein Europa	19
5.1	Europese Unie	19
5.2	EU-contactcomité	21
5.3	Eurosai	21
6	Internationale activiteiten	22
7	De virtuele wereld	24
8	Bedrijfsvoering	25
Bijlage	Overzicht publicaties 2002, geordend naar behandelende kamercommissie	28

1 INLEIDING

In 2001 heeft de Algemene Rekenkamer haar missie aangescherpt en uitgebreid. De nieuwe missie vormt niet alleen een basis voor de activiteiten die de Algemene Rekenkamer op haar controleterrein uitvoert, zoals de vorige missie, maar ook voor haar andere activiteiten. De grenzen van haar controleterrein liggen vast in de Comptabiliteitswet. Zij omvatten de rijksoverheid en instellingen die een wettelijke taak uitvoeren. Als per 1 mei 2002 de 8^e wijziging van de Comptabiliteitswet in werking treedt zal de Algemene Rekenkamer ook de bevoegdheid hebben om controles uit te voeren bij besteders van Europese subsidies.

De nieuwe missie

De Algemene Rekenkamer heeft als doel het rechtmatig, doelmatig, doeltreffend en integer functioneren van het Rijk en de daarmee verbonden organen te toetsen en te verbeteren. Daarbij toetst zij ook de nakoming van verplichtingen die Nederland in internationaal verband is aangegaan. Zij voorziet daartoe de regering, de Staten-Generaal en degenen die verantwoordelijk zijn voor de gecontroleerde organen van op onderzoek en onderzoekservaring gebaseerde informatie. Deze informatie bestaat uit onderzoeksbevindingen, oordelen en aanbevelingen over organisatie, beheer en beleid en is in beginsel publiek toegankelijk.

Daarnaast is het haar verantwoordelijkheid om een bijdrage te leveren aan goed openbaar bestuur door kennisuitwisseling en samenwerking in binnen- en buitenland.

Kwaliteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid ziet de Algemene Rekenkamer als belangrijkste kenmerken van haar producten. *Onafhankelijkheid, doelmatigheid en doeltreffendheid* zijn de belangrijkste kenmerken van haar werkwijze.

De Algemene Rekenkamer beoogt een *transparante* organisatie te zijn die voortdurend in de kwaliteit van haar medewerkers en methoden investeert.

Het werkterrein van de Algemene Rekenkamer is veel ruimer dan haar controleterrein: dat omvat ook haar activiteiten in samenwerking en samenspraak met allerlei instanties en organisaties in Nederland en met zusterinstellingen in de hele wereld. De nieuwe missie voorziet in een basis voor beide, werk- en controleterrein.

Vanuit de nieuwe missie zijn strategische effect- en prestatiedoelstellingen voor de lopende Collegeprogrammaperiode (tot eind 2003) geformuleerd voor de zeven werkgebieden van de Algemene Rekenkamer. Dat zijn:

- het rechtmatigheidsonderzoek;
- het doelmatigheidsonderzoek;
- het onderzoek bij rechtspersonen met een wettelijke taak;
- het onderzoek op het terrein «Europa»;
- institutionele projecten;
- ICT- projecten en
- de interne bedrijfsvoering.

Met strategische effectdoelstellingen drukt de Algemene Rekenkamer uit welke effecten in de omgeving en bij haarzelf zij voor 2004 nastreeft. In de strategische prestatiedoelstellingen is opgenomen wat de Algemene Rekenkamer de komende twee jaar zelf wil gaan doen om de gewenste effecten te bereiken.

Op basis van de strategische doelstellingen zijn voor elk van de zeven werkgebieden jaardoelstellingen en projectdoelstellingen opgesteld. Deze jaar- en projectdoelstellingen voor 2002 vormen de basis voor het Werkprogramma 2002. Daarnaast zijn ook de projecten en onderzoeken in

dit programma opgenomen die in 2002 worden uitgevoerd, maar pas in 2003 of 2004 tot resultaat leiden.
Zie voor de volledige tekst van de effect- en prestatiedoelstellingen de website van de Algemene Rekenkamer, www.rekenkamer.nl.

2 ACTUELE THEMA'S IN 2002

Uitbreiding bevoegdheden

Op 1 mei 2002 treden de wet Toezicht Europese Subsidies (TES) en de achtste wijziging van de Comptabiliteitswet in werking. Vanaf dat moment zal de Algemene Rekenkamer zelfstandig en rechtstreeks onderzoek kunnen doen naar de rechtmatige en doelmatige besteding van EU-subsidies tot op het niveau van de eindbegunstigde. Ook ministers krijgen deze bevoegdheid. Bovendien krijgen zij met de wet TES uitgebreide toezichtsbevoegdheden bij decentrale bestuursorganen, zoals provincies en gemeenten, die EU-subsidies ontvangen of die fungeren als schakel tussen de EU en de ontvangers van EU-subsidies. Met de afronding van beide wetten is het EU-deel van het verzoek dat de Algemene Rekenkamer in 1997 deed om haar controlebevoegdheden te herzien, gehonoreerd.

Klachtenregeling

Mede naar aanleiding van haar nieuwe bevoegdheden stelt de Algemene Rekenkamer in 2002 een klachtenregeling vast voor die gevallen waarin bestaande klachtenregelingen of bezwarenprocedures geen oplossing bieden. Personen, instellingen of bedrijven die zich onheus bejegend voelen door de Algemene Rekenkamer kunnen op basis van die regeling een klacht indienen bij de secretaris van de Algemene Rekenkamer. Deze behandelt de klacht en kan daarbij zonodig een onafhankelijke derde partij inschakelen. De klachtenregeling zal in de Staatscourant gepubliceerd worden, samen met de gedragscode van de Algemene Rekenkamer, die in 2001 is aangepast en vastgesteld.

Ondersteuning gemeenten

Voor gemeenten staat het jaar 2002 in het teken van de dualisering: met de inwerkingtreding van de Wet dualisering gemeentebestuur wordt een duidelijke scheiding in functies en bevoegdheden aangebracht tussen enerzijds de gemeenteraad en anderzijds het college van burgemeester en wethouders. De Algemene Rekenkamer is betrokken bij twee aspecten van de nieuwe wet: de komst van gemeentelijke rekenkamers of rekenkamerfuncties en de nieuwe verplichting voor burgemeesters om jaarlijks een burgerjaarverslag uit te brengen. Zij wil zowel de gemeenten en de burgemeesters, als de VNG en het Genootschap van Burgemeesters op deze twee punten ondersteunen en adviseren. Dat geldt overigens ook voor de provincies, waar ook de vormgeving van eigen rekenkamers in discussie is.

Internationale activiteiten

In de nieuwe missie van de Algemene Rekenkamer wordt voor het eerst expliciet gesproken over de rol die zij in de internationale context wil spelen. De Algemene Rekenkamer heeft in de internationale rekenkamer-gemeenschap een prominente positie en dat brengt met zich mee dat er regelmatig een beroep op haar wordt gedaan. In de planning voor 2002, maar ook voor de volgende jaren, zijn drie accenten gelegd: de relaties binnen het Koninkrijk der Nederlanden met de rekenkamers van de Nederlandse Antillen en Aruba, de groei van de Europese Unie en de relaties met een selectief aantal zusterinstellingen in de hele wereld om «good governance» te bevorderen.

Van buiten naar binnen

De Algemene Rekenkamer heeft in 2000 in een organisatiebrede bezinnings- en discussieronde ervoor gekozen om een organisatie te worden die «van buiten naar binnen» denkt. Voor een organisatie die van origine meer naar binnen gekeerd is betekent dit een forse cultuurverandering. Voor het Werkprogramma 2002 betekent dit onder andere dat de relaties met personen en instituten in en om het openbaar bestuur extra en systematisch aandacht zullen krijgen.

Ontwikkelingen in de wereld om ons heen worden gemonitord, zodat de Algemene Rekenkamer hierop met haar onderzoek en andere activiteiten goed kan aansluiten. Zo bevat het advies van de Commissie Wallage (2001) over de toekomst van de overheidscommunicatie aandachtspunten voor de Algemene Rekenkamer als instituut, maar ook voor de Algemene Rekenkamer als controleur. Denk bijvoorbeeld aan het advies van deze commissie voor een betere verantwoording door de overheid ten opzichte van burgers en de wens om overheidsinformatie te ontsluiten voor het publiek.

Ook de veranderingen in het Nederlandse medialandschap vragen de aandacht. Het aantal media en kanalen is toegenomen. De Algemene Rekenkamer denkt na over de manier waarop zij hiervan gebruik kan maken om haar boodschappen nauwkeuriger op verschillende doel- en belangengroepen te richten. Met name haar internetsite (*www.rekenkamer.nl*) kan hierin een belangrijke functie vervullen.

3 WERKZAAMHEDEN IN NEDERLAND

3.1 Rechtmatigheidsonderzoek bij het Rijk

Het rechtmatigheidsonderzoek van de Algemene Rekenkamer heeft twee pijlers: het onderzoek rond begroten en verantwoorden en het onderzoek rond bedrijfsvoering. Deze laatste pijler ontwikkelt zich gelijk op met de ontwikkeling van de bedrijfsvoeringsverklaring van de ministeries. Het traditionele rechtmatigheidsonderzoek van de Algemene Rekenkamer richt zich op de financiële verantwoordingen en het financieel beheer van de ministeries. Daarin staat centraal dat het huidige niveau van rechtmatigheid ten minste gehandhaafd en waar mogelijk verbeterd wordt. Aansluitend aan het VBTB-proces is de kwaliteit van de informatie in begrotingen en verantwoordingen, zowel financiële als niet-financiële informatie, een tweede belangrijk punt in het rechtmatigheidsonderzoek geworden, dat de komende jaren steeds meer aandacht zal krijgen.

Doelstellingen voor 2002

Op 5 juni 2002 (Verantwoordingsdag) geeft de Algemene Rekenkamer haar jaarlijkse oordeel over de rechtmatigheid en de deugdelijke weergave van de informatie in de jaarverslagen van de departementen en over de bedrijfsvoering van de ministeries, met name het financieel beheer en het materieel beheer. Verder zal de Algemene Rekenkamer minimaal één handreiking of vergelijkbaar product uitbrengen om met haar kennis bij te dragen aan ontwikkelingen op het gebied van VBTB en het baten-lastenstelsel. In 2002 formuleert de Algemene Rekenkamer haar aanpak op het terrein van integriteit.

Publicaties in 2002

In 2002 zal de Algemene Rekenkamer de volgende onderzoeken publiceren:

- *VBTB in begrotingen 2002 (reeds gepubliceerd op 24 januari 2002).*
Aan de hand van de eerste ontwerpbegrotingen-nieuwe stijl heeft de Algemene Rekenkamer de vooruitgang in kaart gebracht die de ministeries hebben geboekt bij de formulering van heldere doelen en concrete prestatiegegevens.
- *Reactie Algemene Rekenkamer op Voortgangsrapportage VBTB van het ministerie van Financiën.*
De Algemene Rekenkamer geeft haar reactie op elke voortgangsrapportage over het VBTB-proces.
- *Het rechtmatigheidsonderzoek 2001.*
Dit bestaat uit een Algemeen Deel en de rapporten bij de financiële verantwoordingen 2001 van de ministeries en een aantal fondsen. Onderdeel van het rechtmatigheidsonderzoek 2001 is onder andere een onderzoek naar het beleid van de Belastingdienst om misbruik en oneigenlijk gebruik tegen te gaan.
- *Verbetering personeelsvoorziening krijgsmacht.*
Onderzoek naar de maatregelen die de krijgsmacht heeft getroffen om personeelstekorten op te vullen en te voorkomen.
- *Besluitvorming Buitenlandse Zaken.*
Onderzoek naar de planning- en controlcyclus van dit ministerie.
- *Hoge Colleges van Staat.*
Een beoordeling van de planning- en controlcyclus bij de Hoge Colleges van Staat.

- *Beleidsintensivering.*
Onderzoek naar de presentatie van en de verantwoording over de beleidsintensivering gedurende de periode van het Regeerakkoord.

Lopend onderzoek in 2002

De volgende onderzoeken worden in 2002 in uitvoering genomen, maar zullen pas in 2003 tot een publicatie leiden:

- *Omgaan met vertrouwelijke gegevens belastingdienst.*
Dit is een vervolg op een onderzoek van november 1999 (Tweede kamer, vergaderjaar 1999–2000, 26 887)
- *Bestuurskosten.*
Onderzoek naar de invoering van nieuwe regelgeving voor de bekostiging van voorzieningen voor ministers en staatssecretarissen.
- *VBTB-reeks: Realisatie voornemens groeiparagraaf.*
Onderzoek naar de vraag: leiden de toegezegde verbeteringen van de kwaliteit van de beleidsinformatie op afzienbare termijn tot een echte beleidsbegroting en -verantwoording?

Handleiding M en O-Onderzoek ontvangsten Belastingdienst

De Algemene Rekenkamer beschikte al over een handleiding voor het onderzoek naar misbruik en oneigenlijk gebruik gericht op uitgaven. Nu is er een handleiding in de maak voor het onderzoek naar misbruik en oneigenlijk gebruik gericht op ontvangsten, en dan met name die van de Belastingdienst. De handleiding geeft antwoord op de vraag: op welke punten toets je of de Belastingdienst voldoende maatregelen neemt om misbruik en oneigenlijk gebruik door belastingbetalers te voorkomen of te bestrijden? Als die vraag beantwoord is, zal worden bekeken of de handleiding breder toepasbaar is, bijvoorbeeld ook op premie-ontvangsten.

VBTB-proces

Het rechtmatigheidsonderzoek van de Rekenkamer zal ook een beoordeling van de producten van het VBTB-proces moeten gaan omvatten: de VBTB jaarverslagen. Als voorbereiding hierop werkt de Algemene Rekenkamer in 2002 haar beoordelingskader voor deze jaarverslagen uit. Verder zal de Algemene Rekenkamer zich buigen over de vraag of de niet-financiële informatie van RWT's, lagere overheden en anderen die gebruikt wordt voor de rijksbegroting en -verantwoording aan de eisen van relevantie en betrouwbaarheid voldoen. Welke normen moeten hiervoor gelden? Het is de bedoeling om hierover een handleiding te maken, zowel voor intern als voor extern gebruik.

Ontwikkeling rechtmatigheidsonderzoek

Het rechtmatigheidsonderzoek van de Algemene Rekenkamer is in beweging, in reactie op de processen die bij het Rijk in gang zijn (het VBTB-proces, de baseline voor de verantwoording van de ministeries over hun bedrijfsvoering, de invoering van het baten-lastenstelsel). Twee projecten om het rechtmatigheidsonderzoek te verdiepen en te verrijken die nog in 2002 worden afgerond zijn:

- *Aanpassing van de reviews op de controleresultaten van de departementale accountantsdiensten, in het verlengde van de veranderingen bij die diensten.*
Bij de departementale accountantsdiensten zijn er allerlei ontwikkelingen gaande in de organisatie en de inhoud van hun controles. Dit project brengt de gevolgen van deze ontwikkelingen voor het rechtmatigheidsonderzoek van de Algemene Rekenkamer in kaart.
- *Kwaliteit informatie van derden (bijvoorbeeld gemeenten, provincies).*
De invoering van VBTB bij de overheid heeft ook gevolgen voor de relevantie en kwaliteit van de informatie die gemeenten en provincies aan de ministeries verstrekken. Welke informatie wordt er geleverd en is er beschikbaar, en is die toereikend?

Twee projecten die in 2002 worden gestart en in 2003 of later worden afgerond zijn:

- *Verdieping rechtmatigheidsonderzoek*
Met dit project wordt toegewerkt naar een gelijke toepassing van het rechtmatigheidscriterium en de aandacht voor de financiële transacties bij de departementale accountantsdiensten en bij de Algemene Rekenkamer.
- *Toezichtrelaties*
Op basis van een inventarisatie en analyse van diverse toezichtrelaties, Rekenkamernormen en wettelijke regels wordt een raamwerk gemaakt om toezicht door ministers te beoordelen.

Bedrijfsvoering

In 2002 wil de Algemene Rekenkamer voor intern gebruik in een Handreiking de aanpak en normatiek vastleggen voor haar bedrijfsvoeringsonderzoek.

Integriteit

De Algemene Rekenkamer heeft in haar missie doelstellingen geformuleerd voor haar onderzoek op het gebied van integriteit van de centrale overheid. Hiervoor wordt een aanpak ontwikkeld, voortbouwend op de kennis die de Algemene Rekenkamer de afgelopen jaren al over dit onderwerp heeft opgedaan. Daarnaast zal worden geïnventariseerd welke ontwikkelingen er op dit gebied in binnen- en buitenland spelen.

Baten-lastenstelsel

Bij de rijksoverheid wordt de overstap voorbereid van het verplichtingenkasstelsel naar een integraal baten-lastenstelsel. Dit is een complexe operatie met grote gevolgen voor de systematiek van begroten en verantwoorden bij het rijk én dus ook voor het recht- en doelmatigheids-onderzoek van de Algemene Rekenkamer. Om zich daarop voor te bereiden zal zij in 2002 een achtergrondstudie doen, met als onderdelen: literatuurstudie, een oriëntatie bij lagere overheden en in het buitenland (met name die landen die al gevorderd zijn op dit punt, Australië, Nieuw Zeeland, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten) en interviews in binnen- en buitenland (Ministerie van Financiën, wetenschappers, Europese rekenkamer, zusterinstellingen).

Dit zal in 2002 uitmonden in de organisatie van een seminar voor deskundigen uit binnen- en buitenland over de vormgeving van het baten-lastenstelsel bij het Rijk en vooral over de verslaggevingsaspecten.

3.2. Doelmatigheidsonderzoek bij het Rijk

Het doelmatigheidsonderzoek van de Algemene Rekenkamer richt zich op drie zaken: toetsen of de ministers de verplichting om hun beleid te evalueren nakomen, nagaan of de beoogde prestaties en effecten van het beleid behaald worden en beoordelen of daarvoor niet meer en niet minder dan de benodigde middelen zijn ingezet. Centraal staat beleid in de sectoren inkomen, zorg, onderwijs, wonen, veiligheid en milieu, in het bijzonder waar dat gericht is op kwetsbare groepen. Voor ieder van deze sectoren zal de Algemene Rekenkamer in 2004 op basis van haar onderzoeken een samenvattende beoordeling opstellen.

Doelstellingen voor 2002

Een goed evaluatiesysteem, dat informatie oplevert over prestaties en effecten van het beleid, in samenhang met de daarvoor ingezette middelen, is verplicht voor elke minister. De Algemene Rekenkamer vindt dat zij in ieder geval vanaf 2004 aan die verplichting moeten voldoen. Jaarlijks zal zij bij alle ministeries de stand van zaken op dit punt opnemen en hiervan verslag doen, voor de eerste maal in 2002. Verder staan op het programma onderzoeken naar de beschikbaarheid van beleidsinformatie en naar de mate waarin ministers beoogde prestaties of effecten realiseren, al dan niet in relatie tot de ingezette middelen.

Publicaties

In 2002 zal de Algemene Rekenkamer voor de eerste maal haar «stand van zaken beleidsevaluatie» publiceren in de:

- *Staat van de beleidsevaluatie per september 2002.*

Voor 2002 staan verder de volgende publicaties op het programma in de sectoren waarop de Algemene Rekenkamer haar onderzoek bij voorkeur richt vanwege het belang voor burgers:

Sector Inkomen

- *Armoedebestrijding.*
Een analyse van het armoedebestrijdingsbeleid in de periode 1995–2000.

Sector Zorg

- *Opvang zwerfjongeren.* (inmiddels gepubliceerd op 14 maart 2002, Tweede Kamer, vergaderjaar 2001–2002, 28 265)
Een onderzoek op verzoek van de Tweede Kamer naar de beleidsdoelstellingen, de geldstromen en de informatievoorziening over de prestaties en effecten van het beleid voor de opvang van zwerfjongeren.
- *Zorgen voor toegankelijkheid in ouderen- en gehandicaptenzorg.*
Onderzoek naar de wijze waarop de capaciteitsplanning in het zorgstelsel wordt aangepakt, aan de hand van twee zorgsectoren.
- *Toegankelijkheid van de Geestelijke Gezondheidszorg.*
Onderzoek naar het functioneren van de RIAGG's en de «pieken» in de psychiatrische inrichtingen, waardoor de zwaarste gevallen het moeilijkst te plaatsen zijn.

Sector Veiligheid

- *Preventie en bestrijding van jeugdcriminaliteit.*
Een onderzoek naar de uitvoering van het beleid ter voorkoming en bestrijding van jeugdcriminaliteit door het ministerie van Justitie en een groot aantal andere partijen op landelijk en regionaal niveau
- *Vervolgonderzoek Destructiewet.*
Dit is een vervolg op het onderzoek «Uitvoering destructiewetgeving» (Tweede Kamer, vergaderjaar 2000–2001, 27 495). Het richt zich op diergezondheidszorg en voedselveiligheid en sluit aan bij terrorisme-bestrijding;
- *Vervolgonderzoek Nationaal Schengen Informatiesysteem.*
Dit is een vervolg op het onderzoek «Nationaal Schengen Informatie Systeem» van januari 1997 (Tweede Kamer, vergaderjaar 1996–1997, 25 200).

Sector onderwijs

Voor 2002 zijn geen te publiceren rapporten over onderwijs gepland.

Sector Milieu

- *Bestrijding uitstoot broeikasgassen.*
Onderzoek naar het Nederlandse beleid gericht op de bestrijding van de uitstoot van broeikasgassen tussen 1989 en 2001. (Publicatie op 21 maart 2002, tegelijk met het Verslag 2001 en het Werkprogramma 2002)
- *Effectiviteit maatregelen glastuinbouw.*
Onderzoek naar de effectiviteit van deze maatregelen in het kader van het klimaatbeleid.
- *Gewasbescherming.*
Onderzoek naar het toelatingsbeleid van het Ministerie van LNV voor gewasbeschermingsmiddelen.

Sector Wonen

- *Wonen en zorg voor ouderen.*
Onderzoek naar het beleid op het gebied van wonen en zorg dat tot doel heeft de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van ouderen zo lang mogelijk te handhaven.

Rijksbreed vergelijkend onderzoek

- *Inspecties.*
Een onderzoek naar acht rijksinspecties: de Inspectie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming, de Keuringsdienst van Waren, de Inspectie Volkshuisvesting, de inspectie Milieuhygiëne, de Arbeidsinspectie, de Inspectie voor de Politie, de Rijksverkeersinspectie en de Inspectie van het Onderwijs. Als aparte casus is in dit rapport een vervolgonderzoek naar de Inspectie Gezondheidszorg verwerkt. (Publicatie op 21 maart 2002, tegelijk met het Verslag 2001 en het Werkprogramma 2002)
- *Vervolgonderzoek Grote Stedenbeleid.*
Hierin wordt nagegaan of de minister van Grotestedenbeleid zijn toezeggingen naar aanleiding van het Rekenkamerrapport «Grotestedenbeleid» van maart 2001 nakomt.
- *Beleidsinformatie Grote Projecten.*
Onderzoek naar de waarborging van de kwaliteit van de informatievoorziening over twintig grote projecten die onder de Procedure-regeling Grote Projecten vallen.

Overig

- *Douanetoezicht accijnzen.*
Een gezamenlijk onderzoek met het Belgische Rekenhof naar het toezicht van de douane op accijnzen.

Lopend onderzoek

Onderzoeken die in 2002 worden uitgevoerd, maar pas in 2003 of later tot resultaten zullen leiden zijn:

- *Staat van de beleidsevaluatie per september 2003.*
Stand van zaken bij alle ministeries
- *Efficiëntie bij de rijksoverheid.*
Onderzoek naar de vraag: hebben ministeries goede systemen om de efficiëntie te meten, als in hun begroting als doelstelling staat opgenomen om die efficiëntie te vergroten?
- *Arbeid en zorg.*
Onderzoek naar de bevordering van economische zelfstandigheid door het combineren van arbeid en zorg te vergemakkelijken.
- *Preventieve gezondheidszorg.*
Onderzoek naar de vraag: wordt preventie zodanig ingezet dat er zo min mogelijk zorg nodig is en de maatschappelijke gevolgen van ziekten zoveel mogelijk beperkt worden.
- *Verslaafdenzorg.*
Onderzoek naar de wijze waarop het Ministerie van VWS de opvang en zorg van verslaafden heeft geregeld.
- *Bestrijding geweldscriminaliteit.*
Onderzoek naar de effecten van het beleid op dit punt en de beschikbaarheid van beleidsinformatie hierover.
- *Veiligheid in de buurt.*
Onderzoek naar de effecten van het beleid ter bevordering van veiligheid in de buurt en de beschikbaarheid van beleidsinformatie hierover.
- *Visumverlening.*
Onderzoek naar de opzet en werking van de keten van de aanvraag tot en met het verlenen van visa in Nederland.
- *Voorbereidend Middelbaar Beroeps Onderwijs.*
Onderzoek naar de effecten van de beleidsoperatie VMBO voor kwetsbare leerlingen.
- *Duurzame electriciteit.*
Onderzoek naar de realisatie van de prestaties en effecten die met de liberalisering van de markt voor duurzame electriciteit beoogd werden.
- *Grondstromen.*
Onderzoek naar het beleid voor de sanering van verontreinigde land- en waterbodems.
- *Geluidhinder verkeer.*
Onderzoek naar knelpunten in de uitvoering van geluidhindermaatregelen.
- *Herstructurering oude wijken.*
Onderzoek naar de resultaten van het beleid om het wonen in verouderde wijken te verbeteren.
- *Gedogen en handhaven.*
Onderzoek naar de vraag of het rijk voldoende inzicht heeft in het vóórkomen van gedogen, of de keuze om te gedogen voldoende wordt onderbouwd en of het doel van het gedogen wordt bereikt.

Handleidingen

In 2002 zal worden gewerkt aan interne richtlijnen voor de beoordeling van de kwaliteit van niet-financiële beleidsinformatie. Naarmate het VBTB-proces verder vordert wordt dit een steeds belangrijker thema. Wellicht zullen de interne richtlijnen worden vastgelegd in een handleiding die ook extern bruikbaar is. Verder zal de handleiding Doelmatigheid, die uit 1996 dateert, worden geactualiseerd.

Terrorismebestrijding

Aansluitend op de extra aandacht die nationaal en internationaal wordt besteed aan terrorismebestrijding heeft de Algemene Rekenkamer voor 2002 drie op elkaar aansluitende acties gepland:

- overzicht opstellen van door de Algemene Rekenkamer uitgevoerd onderzoek dat aansluit bij de brief van minister-president Kok over terrorismebestrijding (oktober 2001)
- hieruit enkele vervolgonderzoeken kiezen voor het vierde kwartaal van 2002
- nieuw onderzoek uitkiezen om in 2003 uit te voeren.

Ontwikkelprojecten

Voor 2002 staan onder meer de volgende ontwikkelprojecten op het programma.

Nadenken over normen

In hoeverre bestaat er spanning tussen de normen die de Algemene Rekenkamer toepast in haar doelmatigheidsonderzoek en de eisen die in de praktijk worden gesteld aan toetsbaar, effectief en efficiënt overheids-handelen? Over die vraag denkt de Algemene Rekenkamer na, toegespitst op beleid waarin samenwerking tussen het rijk en andere partijen belangrijk is. Op basis van een inventarisatie van normen en literatuuronderzoek wil de Algemene Rekenkamer hierover in gesprek gaan met ervaringsdeskundigen en beleidswetenschappers.

Ontwikkelingen doelmatigheid volgen

De Algemene Rekenkamer volgt de ontwikkelingen bij het rijk op het gebied van het bevorderen van doelmatigheid. Ook kijkt zij hoe andere rekenkamers met doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek bezig zijn, om ideeën op te doen voor nieuwe onderzoeken en onderzoeks-aanpakken.

Andere activiteiten

In mei 2002 gaat de Algemene Rekenkamer een internationaal seminar in Den Haag houden om met zusterinstellingen te praten over ontwikkelingen in en de effectiviteit van doelmatigheidsonderzoek. Verder zal zij het Belgische Rekenhof ondersteunen bij de verbetering van het doelmatigheidsonderzoek.

3.3 Rechtmatigheids- en doelmatigheidsonderzoek bij instellingen

Het onderzoek bij instellingen (voluit: rechtspersonen met een wettelijke taak oftewel RWT's) breidt zich gestaag uit. In 2005 wil de Algemene Rekenkamer zover zijn dat zij inzicht kan geven in de rechtmatigheid, de prestaties en de bedrijfsvoering bij alle RWT's. Ook kan zij dan inzicht bieden in de kwaliteit van het toezicht dat de verantwoordelijke ministers hierop houden.

Doelstellingen voor 2002

In 2002 zal de Algemene Rekenkamer als onderdeel van haar strategie tot 2005 het derde deel in de reeks rapporten «Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak» publiceren. Verder zal zij minimaal één diepteonderzoek bij een RWT doen en een aanpak formuleren voor haar onderzoek naar integriteit bij RWT's.

Behalve onderzoeksrapportages gebruikt de Algemene Rekenkamer ook andere middelen om haar ideeën te verspreiden en te toetsen aan de meningen van andere betrokken partijen, zoals discussiedagen en deskundigenpanels.

Publicaties in 2002

In 2002 zal de Algemene Rekenkamer de volgende onderzoeken publiceren:

- Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak, deel 3. Hierin staat onder andere het onderzoek naar:
 - *het financieel beheer bij het Voortgezet Onderwijs;*
 - *de taakuitvoering van de Politie.*Onderzoek bij zes politieregio's naar de aansturing van en de verantwoording over de taakuitvoering.
- *Nieuwe financiële instrumenten in publiek-private samenwerking.* Onderzoek naar vormen die publiek-private samenwerking kan aannemen en de wijze waarop in die verschillende vormen het publieke belang gewaarborgd wordt. Als voorbeeld dient de HSL Zuid Infra Provider.

Activiteiten rond publicatie derde bundel over RWT's

Rond het verschijnen van «Verantwoording en toezicht bij RWT's, deel 3» worden twee «meetings» georganiseerd. Voorafgaande aan de publicatie, en als onderdeel van de voorbereiding ervan, wordt in april 2002 een expertmeeting georganiseerd met RWT's, ministeries en wetenschappers. Hierin zullen onder andere toezicht, toezichtsvisies, reviews, de verantwoording over prestaties en checks and balances aan de orde komen. In september wordt ná het verschijnen van de derde RWT-bundel een breed opgezette conferentie voor het hele RWT-veld georganiseerd, om de bevindingen uit deze bundel terug te koppelen en uit te dragen naar het «veld».

Vorbereiding op vierde bundel over RWT's

Als voorbereiding voor de vierde bundel «Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak», die in 2003 gepubliceerd zal worden, start de Algemene Rekenkamer in 2002 twee onderzoeken, namelijk:

- *Luchtverkeersbegeleiding Nederland.*
Onderzoek naar de taakuitvoering door Luchtverkeersbegeleiding Nederland en naar het toezicht van de minister van Verkeer en Waterstaat.
- *Personeelsbeleid bij RWT's.*
Onderzoek naar de maatregelen die het Rijk en de RWT's treffen om personeelstekorten op te heffen en te voorkomen dat de uitvoering van de taak lijdt onder personeelstekorten.

Verder verdiept de Algemene Rekenkamer zich in een aantal onderwerpen, die zij in de vierde RWT-bundel wil uitwerken:

- *Horizontalisering toezicht.*
Onderzoek naar de inrichting en het functioneren van verschillende vormen van horizontaal toezicht (bijvoorbeeld raden van toezicht, gebruikersraden), en over de verhouding tussen horizontaal en verticaal toezicht.
- *Inventarisatie benchmarking RWT's.*
Wat wordt er op het gebied van RWT's aan benchmarking gedaan, dat wil zeggen aan onderlinge vergelijking van bedrijfsvoering, prestaties en doelmatigheid?
- *VBTB bij RWT's.*
De invoering van VBTB bij de overheid heeft ook gevolgen voor de relevantie en kwaliteit van de informatie die de RWT's aan de ministeries moeten verstrekken. Welke informatie wordt er geleverd en is er beschikbaar, en is die toereikend? (zie ook: «Kwaliteit informatie van derden» onder Rechtmatigheidsonderzoek).

3.4 Verbetering effectiviteit Rekenkameractiviteiten

De Algemene Rekenkamer en haar omgeving

De Algemene Rekenkamer gaat een omgevingsonderzoek doen om een beter beeld te krijgen van meningen en verwachtingen over haarzelf bij verschillende groepen.

Om de relatie tussen de Algemene Rekenkamer en haar omgeving vorm te geven en zondig te verbeteren loopt er verder een aantal elkaar aanvullende projecten, waarin verschillende doelgroepen van de Algemene Rekenkamer centraal staan. Een aantal voorbeelden: nieuwe bewindslieden, de Tweede Kamer, andere Hoge Colleges van Staat, de Secretarissen-Generaal van de verschillende ministeries, de Commissie Financiën van de Eerste Kamer, de pers.

Geregelde contacten met directe gesprekspartners

De producten van de Algemene Rekenkamer zijn gericht op verbetering van het openbaar bestuur. Om te stimuleren dat haar producten ook echt gebruikt worden, wil zij geregelde en vaste contacten onderhouden met haar belangrijkste externe gesprekspartners, zoals regering en Staten-Generaal en rechtspersonen met een wettelijke taak.

Jaarlijks staan daarvoor op het programma:

- Twee tot drie overleggen met de commissie Rijksuitgaven van de Tweede Kamer;
- Vijf à zes informele overleggen met woordvoerders uit de Tweede Kamer rond actuele thema's;
- Eén bijeenkomst voor vertegenwoordigers van instellingen op afstand van het Rijk, zoals RWT's, voor uitwisseling van informatie.

Voorts plant zij ten minste één overleg per zittingsperiode met de commissie Financiën van de Eerste Kamer.

Daarnaast onderhoudt het College van de Algemene Rekenkamer een goede relatie met het kabinet en individuele leden van het kabinet, in het bijzonder met de minister-president, de minister van Financiën (als hoeder van de Comptabiliteitswet) en de minister van Binnenlandse Zaken (als portefeuillehouder Hoge Colleges).

Per kabinetsperiode verricht de Algemene Rekenkamer ten minste één onderzoek per beleidsportefeuille, het jaarlijkse rapport bij de financiële verantwoording van elk ministerie niet meegerekend.

In 2002 zal de Algemene Rekenkamer een cursus ontwikkelen, waarin bestuurders en medewerkers van RWT's op de hoogte gebracht kunnen worden van haar taak, werkwijze, bevoegdheden en normen.

Contacten met wetenschap en media

Ook met de wetenschappelijke wereld en de media wil de Algemene Rekenkamer goede relaties onderhouden om haar onderzoeks- en overige activiteiten onder de aandacht te brengen en toe te lichten. De leden van het College en de medewerkers van de Algemene Rekenkamer nemen actief deel aan symposia, congressen en andere bijeenkomsten over onderwerpen die raken aan de institutionele positie en het controle- en werkterrein van de Algemene Rekenkamer. De leden van het College en de medewerkers treden op als docent en in de media. Ze verzorgen lezingen en artikelen over de opvattingen van de Algemene Rekenkamer over goed openbaar bestuur.

Het persbeleid dat in 2001 is vastgesteld zal in 2002 verder worden ingevoerd. Belangrijkste punt in dit beleid is: de mediaberichtgeving van de Algemene Rekenkamer moet zonder selectieve aandacht voor details en kritiek zijn, de juiste toon hebben, geen feitelijke onjuistheden bevatten en in de juiste context worden geplaatst. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen berichtgeving over onderzoeken en berichtgeving over het instituut.

Voormalige medewerkers

Een speciale band heeft de Algemene Rekenkamer met medewerkers die bij een andere werkgever aan de slag zijn gegaan. Eens per jaar organiseert zij een bijeenkomst waar huidige medewerkers en «alumni» kunnen discussiëren over een actueel thema. In 2002 is dat thema: lokale rekenkamers.

3.5 Kennis en ervaring dienstbaar maken

Lokale rekenkamers

Om de gemeenten te ondersteunen bij het opzetten van een eigen rekenkamer of rekenkamerfunctie organiseert de Algemene Rekenkamer workshops voor gemeenten onder de titel «Bouw je eigen rekenkamer» (of rekenkamerfunctie). Gemeenten kunnen zich hiervoor aanmelden. Ook bij provincies is men bezig met het oprichten van rekenkamers. De Algemene Rekenkamer zal het Interprovinciaal Overleg adviseren over onder andere de vraag: moet iedere provincie haar eigen rekenkamer hebben of ligt samenwerking tussen provincies meer voor de hand?

Burgemeestersverslag

Burgemeesters van gemeenten moeten voortaan jaarlijks een burgerjaarverslag uitbrengen, voor het eerst over het jaar 2002. Als ondersteuning zal de Algemene Rekenkamer een bijdrage over het burgemeestersverslag leveren aan de zogenoemde «Lochemconferenties» van

het Nederlands Genootschap van Burgemeesters. Ook de Stichting Rekenschap zal een bijdrage leveren.

Klokkenluiders

De Algemene Rekenkamer ziet in het openbaar bestuur een vergrote aandacht voor het thema integriteit en sluit daarop aan met onder andere een eigen onderzoeksanpak. Daarnaast heeft zij in dit kader speciale aandacht voor ambtelijke «klokkenluiders». Zij zal bezien hoe de Commissie Klokkenluiders functioneert en welke bijdrage zij zelf op termijn kan leveren aan de beleidsontwikkeling rond het fenomeen «klokkenluiders».

4 NEDERLANDSE ANTILLEN, ARUBA EN NEDERLAND

De Algemene Rekenkamer werkt met de rekenkamers van de andere landen van het Koninkrijk Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba, samen. Die samenwerking is vastgelegd in een protocol. Het belangrijkste doel is om, gebruikmakend van elkaars expertise, gezamenlijk een bijdrage te leveren aan de deugdelijkheid van het bestuur in elk van de landen. Om het jaar voeren de drie rekenkamers overleg en wordt er minimaal één onderzoek door alledrie de rekenkamers uitgevoerd.

Doelstellingen voor 2002

In 2002 staan op het programma:

- de uitwerking van het samenwerkingsprotocol in een uitvoeringsprogramma voor drie jaar
- de inventarisatie van onderwerpen voor gezamenlijk onderzoek;
- een vergelijking van de bevoegdheden van de drie rekenkamers.

Samenwerkingsprotocol

Het samenwerkingsprotocol dat de drie rekenkamers in 2000 hebben ondertekend wordt verder uitgewerkt, zodat het als basis kan dienen voor een activiteitenplanning en opleidingsplan en voor structurele financiering.

Speciale aandacht gaat uit naar het verbeteren van de interne communicatie tussen de drie rekenkamers, onder andere door het regelen van e-mail contacten. Verder wordt er een klankbord binnen de Algemene Rekenkamer opgezet om de vragen van de twee zusterinstellingen te beantwoorden.

Het protocol voorziet in een bijeenkomst van de drie colleges en secretarissen van de rekenkamers eens in de twee jaar. Dan wisselen zij van gedachten over vragen die voor alle partijen relevant zijn, binnen het kader van de samenwerking. De volgende bijeenkomst is gepland in het najaar van 2002 in Nederland.

Om een effectieve en doelgerichte samenwerking op te zetten, willen de drie rekenkamers een samenhangend uitvoeringsprogramma met een eerste fase van drie jaar opstellen. Het programma moet de behoeften van alle drie de rekenkamers weerspiegelen. Begin 2002 worden deze behoeften nader geïnventariseerd en geconcretiseerd. Op basis daarvan zal een concept-programmavoorstel worden geformuleerd, dat in september 2002 met een begrotingsplanning en duidelijkheid over de bronnen van financiering aan de gezamenlijke vergadering van de drie Colleges ter vaststelling voorgelegd zal worden.

De Algemene Rekenkamer ziet als componenten van een gezamenlijk uitvoeringsprogramma onder andere:

- Een gezamenlijk onderzoek;
- Vier pilot onderzoeken, twee bij de Arubaanse en twee bij de Antilliaanse rekenkamer;
- Een training en opleidingsprogramma;
- Ondersteuning bij wervingen en selectie van personeel;
- Indien gewenst, het opzetten en uitvoeren van institutionele ontwikkelingsplannen, die in het tweede en derde jaar in uitvoering zouden kunnen worden genomen.

Gezamenlijk onderzoek

In 2002 zullen de drie rekenkamers inventariseren welke onderwerpen zich lenen voor gezamenlijk onderzoek. Suggesties van de Algemene Rekenkamer zijn bijvoorbeeld:

- stand van zaken van de ontwikkelingsfondsen;
- de kustwacht;
- doorwerking van het Nederlandse onderwijsbeleid op Aruba en de Nederlandse Antillen;
- de inning van belastingen en
- sociale uitkeringen.

Begin 2002 zullen deze suggesties besproken worden met de rekenkamers van de Antillen en Aruba.

Vergelijking bevoegdheden

Bij de ontmoeting tussen de drie colleges in maart 2001 is onder andere afgesproken dat de Algemene Rekenkamer een vergelijking zou maken tussen de wettelijke bevoegdheden van de drie rekenkamers, dit op verzoek van de twee zusterinstellingen. De vergelijking zal in februari 2002 beschikbaar zijn.

5 WERKTERREIN EUROPA

5.1 Europese Unie

Het EU-onderzoek van de Algemene Rekenkamer wil een bijdrage zijn aan het bereiken van twee hoofddoelen. Ten eerste: «Eigen huis in Nederland op orde». In dat kader beoordeelt zij het beheer, de controle en het toezicht op de EU-geldstromen in Nederland. Het tweede hoofddoel: «Bijdragen aan het verbeteren van het financieel management EU-breed». Daarvoor onderhoudt zij onder andere samenwerkingsverbanden met zusterinstellingen binnen de EU over het financieel management van EU-gelden in elk land.

Doelstellingen voor 2002

In 2002 bereidt de Algemene Rekenkamer met een aantal onderzoeken een publicatie voor die zij vanaf 2003 jaarlijks in februari wil publiceren: het «EU-tendrapport». Hierin wordt een beoordeling gegeven van de ontwikkeling in het beheer, de controle en het toezicht op EU-geldstromen, zowel in Nederland als EU-breed (inclusief de rol daarin van de Algemene Rekenkamer zelf), en van de verantwoording over de afdracht, de inning en de besteding van EU-gelden door de verantwoordelijke Nederlandse ministers. De Algemene Rekenkamer wil hiermee onder andere de verantwoordelijke ministers stimuleren om op EU-niveau te bewerkstelligen dat het financieel management bij de Europese Commissie en in de lidstaten wordt versterkt.

In het Contact Comité van presidenten van de Rekenkamers in de EU-lidstaten stimuleert de Algemene Rekenkamer het gezamenlijk verrichten van onderzoek. Ook vindt zij het van belang dat er helderheid komt in de taakafbakening tussen de Europese Rekenkamer en de rekenkamers van de lidstaten.

Voorts verleent de Algemene Rekenkamer ondersteuning aan zusterinstellingen in Midden- en Oost-Europa die op termijn zullen toetreden tot de Europese Unie.

Publicaties

In 2002 zal de Algemene Rekenkamer in het kader van «eigen huis op orde» publiceren over de volgende onderwerpen:

- *ESF3-geld ministeries 1994–1999.*
Een onderzoek op verzoek van de minister van SZW naar de rechtmatige uitvoering van ESF-projecten door de ministeries van OcnW, VWS, Justitie en LNV (reeds in eigen beheer gepubliceerd op 7 februari 2002).
- *Euregio's: grensoverschrijdend financieel beheer.*
Een onderzoek naar het financieel beheer in zogenoemde «Euregio's», dit zijn grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden binnen de EU;
- *Plattelandprojecten met Europese subsidie.*
Een onderzoek naar de resultaten van projecten op het Nederlandse platteland, die worden gefinancierd met Europees geld.

Gezamenlijk met de rekenkamers van Finland, Portugal en het Verenigd Koninkrijk wordt een publicatie uitgebracht over de aanmelding van staatssteun bij de Europese Commissie in de vier landen:

- *Combined report on the notification of state aid.*
Het Nederlandse aandeel in dit onderzoek is in november 2001 als rapport aan tien ministers uitgebracht onder de titel «Aanmelding steunmaatregelen bij de Europese Unie».

Lopend onderzoek

Onderzoeken die in 2002 lopen, maar pas na 2002 tot een publicatie zullen leiden zijn:

- *Het EU-tendrapport;*
Dit rapport zal jaarlijks, te beginnen in 2003, de stand van zaken geven van het financieel management van EU-geldstromen in Nederland en binnen de Europese Unie;
- *Europese geldstromen voor wetenschapsbeleid.*
Een onderzoek naar de aanbesteding van projecten, de beheersmatige procedures rond de subsidieaanvragen en de informatie over de resultaten.
- *EU landbouwsubsidies.*
Een onderzoek naar het beheer in Nederland van EU-subsidiegelden in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid;
- *Ondersteuning Midden- en Oost Europa.*
Een onderzoek naar de middelen die Nederland inzet bij de ondersteuning van kandidaat-leden van de EU uit Midden- en Oost-Europa.

Ontwikkelprojecten

Als ontwikkelprojecten staan voor 2002 op het programma:

- *Monitor Europese Veiligheids- en Defensiebeleid.*
Hierin wordt nagegaan of de beoogde intensivering van de Europese samenwerking tot stand komt;
- *Interne handleiding voor controle bij bedrijven, instellingen en personen die Europese subsidies bestede.*
Wanneer op 1 mei 2002 de 8^e wijziging van de Comptabiliteitswet en in werking treedt, krijgt de Algemene Rekenkamer de bevoegdheid om onderzoek te doen bij bedrijven, instellingen en particulieren die EU-subsidies besteden. Omdat dit voor de Algemene Rekenkamer nieuwe contacten zijn, en de Algemene Rekenkamer ook voor hen nieuw is, wordt in 2002 een interne handleiding «Controle bij eindbegunstigden» afgerond.
- *Certificeringsverplichtingen structuurfondsen 2000–2006.*
Hierin wordt nagegaan hoe deze verplichtingen zijn vormgegeven en hoe een kwalitatief goede certificering kan worden bevorderd.
- *Single audit EU geldstromen.*
Een nadere uitwerking van de single-auditgedachte voor EU-projecten, waarbij de Europese Commissie en uiteindelijk de Europese Rekenkamer gebruik kunnen maken van reeds in de lidstaten verrichte controles. Dit ook in het kader van de discussie over de afbakening van bevoegdheden tussen de Europese Rekenkamer en de rekenkamers van de lidstaten.
- *EU Netwerk.*
Een project ter versterking van de contacten met ambtenaren van Buitenlandse Zaken en Financiën over het financieel management door de Europese Commissie en de EU-lidstaten.

Internationale bezoeken

In 2002 zal het college van de Algemene Rekenkamer bezoeken brengen aan de collega's in Roemenië en Bulgarije. Op zijn beurt krijgt het bezoek van de rekenkamers van Denemarken, Spanje, Engeland en Duitsland.

5.2 EU-contactcomité

Het Contact Comité van presidenten van de rekenkamers van EU-lidstaten en van de Europese Rekenkamer is een samenwerkingsverband van 16 rekenkamers. Hierin komen onderwerpen van gezamenlijk belang aan de orde.

De president, de collegeleden en de secretaris van de Algemene Rekenkamer nemen jaarlijks deel aan bijeenkomsten van het Contact Comité. Werkgroepen van het Contact Comité waarin de Algemene Rekenkamer deelneemt zijn:

- De werkgroep EU-toetreders, waarin informatie wordt uitgewisseld over de activiteiten van de EU-rekenkamers ter ondersteuning van de rekenkamers van kandidaat-lidstaten. De Algemene Rekenkamer heeft twee projecten met rekenkamers van kandidaatlidstaten lopen, namelijk in Estland en in Bulgarije;
- De werkgroep Structuurfondsen, waarin wordt gediscussieerd over de controle van rekenkamers op de besteding van structuurfondsgelden in de EU-lidstaten;
- De werkgroep Fouten, Onregelmatigheden en Fraude, waarin deze problematiek door 11 rekenkamer wordt bestudeerd.

5.3 Eurosai

Alle Europese rekenkamers zijn verenigd in Eurosai, één van de zeven onderafdelingen van Intosai (zie volgende hoofdstuk). Van speciaal belang voor de Algemene Rekenkamer is de IT Working Group van Eurosai, waarvan zij de trekker is. Deze werkgroep stimuleert de Europese rekenkamers om de resultaten en aanbevelingen van de Intosai-IT-Working Group op te pakken en toe te passen in hun eigen praktijk. De Algemene Rekenkamer werkt mee aan de oprichting van een Eurosai-werkgroep over de bestrijding van fraude en corruptie. Verder is de Algemene Rekenkamer lid van de werkgroep Environmental Auditing van Eurosai. In 2002 zal zij meewerken aan de rapportage over het onderzoek «Milieuvervuiling door zeeschepen», een gezamenlijk onderzoek met de rekenkamers van Cyprus, Frankrijk, Italië, Griekenland, Malta, Turkije en het Verenigd Koninkrijk. Het Nederlandse rapport hierover is gepubliceerd in oktober 2001.

6 INTERNATIONALE ACTIVITEITEN

De activiteiten van de Algemene Rekenkamer zijn gericht op verbetering van het openbaar bestuur en dat geldt ook voor haar internationale activiteiten. Daarvoor wil zij kennis en ervaring uitwisselen met zusterinstellingen in de hele wereld.

Speciale aandacht gaat naar de ondersteuning van rekenkamers in ontwikkelingslanden.

Doelen voor 2002

In 2002 wil de Algemene Rekenkamer twee langdurige samenwerkingsprojecten starten met zusterinstellingen in ontwikkelingslanden, waaronder ten minste één voormalig Koninkrijksdeel.

Zij streeft ernaar om altijd één extern controleurschap bij een aan de VN gelieerd instituut uit te oefenen.

Er wordt één satellietproject uitgevoerd in het kader van het Intosai Development Initiative (IDI).

De Algemene Rekenkamer onderhoudt regelmatig contact met tenminste één rekenkamer in de andere Intosairegio's (bijvoorbeeld in Afrika en Azië), hetzij via deelname in de diverse Intosai werkgroepen of standing committees, hetzij rechtstreeks.

Uitwerking ontwikkelingssamenwerkingsstrategie

De afgelopen tien jaar heeft de Algemene Rekenkamer ervaring opgedaan met de ondersteuning van en samenwerking met rekenkamers in ontwikkelingslanden en in Midden- en Oost-Europa. Deze ervaring wil zij nu gebruiken om een strategie te ontwikkelen om de eigen werkzaamheden op dit punt te stroomlijnen, de aanpak van ontwikkelingsprojecten onderling vergelijkbaar te maken en de opgedane ervaringen zo mogelijk te «hergebruiken».

Projecten in ontwikkelingslanden

Voor 2002 staan de volgende projecten in ontwikkelingslanden op stapel:

- *Samenwerkingsproject met de rekenkamer van Sri Lanka*, als reactie op een verzoek om hulp bij het opstellen van een institutioneel ontwikkelingsplan.
- *Indonesië*: in 2001 heeft de Algemene Rekenkamer de Indonesische rekenkamer ondersteund bij het vernieuwen van het onderzoeksproces. In 2002 is het de bedoeling om de invoering van de nieuwe werkwijze te ondersteunen met trainingen en misschien ook pilot-onderzoeken.
- *Jemen*: in 2002 zal dit project, dat al 12 jaar loopt, worden afgerond.
- *IDI-project*, gericht op de Engels sprekende Afrikaanse landen.
- *Rwanda*: ondersteuning bij het opbouwen van een rekenkamer. De eerste fase wordt in juni 2002 afgerond, daarna zal worden bekeken hoe de Algemene Rekenkamer hier verder bij betrokken kan zijn.

Extern controleurschap

De externe controle bij de World Trade Organization zal in 2002 afgerond worden.

De Algemene Rekenkamer is de externe controleur van de gelden die de United Nations Interim Administration Kosovo (UNMIK) beheert. De controle over 1999/2000 wordt in 2002 afgerond. De Algemene Reken-

kamer zal een audit report uitbrengen aan de secretaris-generaal van de Verenigde Naties.

In 2002 zal zij de controle over 2001 doen.

Ook zal zij aandacht besteden aan het verwerven van een nieuw extern controleurschap.

Om de inmiddels opgedane ervaring met verwerving en uitvoering van externe controleurschappen goed te kunnen gebruiken wordt deze verwerkt in een handleiding voor intern gebruik.

Deelname aan Intosaiwerkgroepen

Intosai staat voor International Organisation for Supreme Audit Institutions, en is de wereldorganisatie van rekenkamers. Onder de Intosaiparaplu neemt de Algemene Rekenkamer deel aan een aantal werkgroepen:

- *Environmental auditing*: na 9 jaar voorzitterschap is de Algemene Rekenkamer nu gewoon lid van deze werkgroep. Als speciaal project ondersteunt zij de nieuwe voorzitter, de Canadese rekenkamer;
- *Internal Control*: deze werkgroep houdt zich bezig met internal-controlrichtlijnen;
- *Program evaluation*: voor informatie-uitwisseling over evaluatie-onderzoek;
- *IDI-board*. Dit is het bestuur van het Intosai Development Initiative, de ontwikkelingsstak van Intosai;
- *Globalization Working Group*: hierin discussiëren presidenten van toonaangevende rekenkamers over globaliseringsvraagstukken;
- *IT-Committee*: ondersteunt rekenkamers bij de ontwikkeling van kennis en vaardigheden op dit terrein.

Evaluatie aanbevelingen Uruguay

De Algemene Rekenkamer gaat een enquête houden onder de rekenkamers die in 1997 het driejaarlijks Intosaicongres in Montevideo hebben bijgewoond. Op dat congres was de rol van rekenkamers bij de bestrijding van fraude en corruptie één van de congres thema's. Door middel van de enquête wil de Algemene Rekenkamer zichtbaar maken wat er is gedaan met de aanbevelingen die tijdens het congres zijn aangenomen.

Een eerste rapportage is voorzien in oktober 2002.

7 DE VIRTUELE WERELD

De activiteiten van de Algemene Rekenkamer in de «virtuele wereld» richten zich op de «digitale overheid»: als ICT-regelgever en als ICT-gebruiker. Het gaat dan om vragen als: hoe en vanuit welke visie vult de rijksoverheid haar regulerende rol in, waaruit bestaat de elektronische dienstverlening van het Rijk en de RWT's, is de privacy van de burger voldoende gewaarborgd, of meer in het algemeen: hoe is de elektronische dienstverlening ingebed in controlstelsels.

Onderzoek bij het rijk

De Algemene Rekenkamer bereidt in 2002 drie publicaties voor, die in 2003 en 2004 zullen verschijnen. Het gaat in de eerste plaats om een inventariserende publicatie die duidelijk maakt waaruit de elektronische dienstverlening van de overheid bestaat. Als vervolg hierop zal de Algemene Rekenkamer de kwaliteit van deze dienstverlening beoordelen. Daarnaast wordt een inventarisatieonderzoek voorbereid naar de wijze waarop de overheid regulerend optreedt op het ICT-terrein. Het is de bedoeling dat in 2002 een beoordeling van de kwaliteit van het interne ICT-gebruik door het Rijk wordt toegevoegd aan elk onderzoek van de Algemene Rekenkamer. Daarvoor wordt in 2002 een interne handreiking over de aanpak van dit onderzoek gemaakt

Onderzoek bij instellingen

Voor 2003 staat een publicatie op het programma over de stand van zaken op het terrein van de ICT: wat is het belang van ICT bij de RWT's en wat is de functie van de belangrijkste systemen? Het onderzoek hiernaar start in 2002. Het is een vervolg op het onderzoek waarover de Algemene Rekenkamer in 2001 publiceerde, namelijk over de informatievoorziening door de voormalige uitvoeringsorganisatie sociale zekerheid Cadans en de Informatie Beheer Groep, als voorbeelden van instellingen met een sterk geautomatiseerd primair proces. Verder wordt er een inventariserend onderzoek gedaan naar de elektronische dienstverlening door RWT's: wat voor dienstverlening is dat, hoe is die georganiseerd, wat vinden we erover terug in de verantwoordingen van de RWT's? Ook de resultaten van dit onderzoek zullen in 2003 gepubliceerd worden.

8 BEDRIJFSVOERING

Voor de bedrijfsvoering zijn doelstellingen geformuleerd op het terrein van rechtmatigheid en financieel beheer, integriteit, investeringen in de kwaliteit van de medewerkers methodes, en de interne communicatie.

Rechtmatigheid en financieel beheer

Vanaf de verantwoording 2002 neemt de Algemene Rekenkamer een mededeling bij de bedrijfsvoering op in het Verslag. De strekking van deze mededeling zal zijn dat de rechtmatigheid van de uitgaven is gewaarborgd en het financieel beheer van de Rekenkamer ordelijk en controleerbaar is. De Algemene Rekenkamer houdt daarbij rekening met haar specifieke functie als Hoog College van Staat.

Jaarlijks wordt in het eerste kwartaal, aan de hand van de uitkomsten van ten minste vijf externe onderzoeken van de Algemene Rekenkamer intern de relatie met de eigen organisatie gelegd om te bepalen of de Algemene Rekenkamer zelf aan de aan anderen gestelde normen voldoet. Dit ten behoeve van interne lering en verbetering.

Financiële dekking buitenlandactiviteiten

Voor de financiële dekking van buitenlandactiviteiten zijn in 2001 een aantal richtlijnen vastgelegd, die in 2002 toegepast moeten gaan worden. Globaal zijn die als volgt:

- De activiteiten in het kader van Koninkrijksrelaties moeten in principe kostendekkend zijn. De praktijk is dat voor deze activiteiten een vergoeding wordt gevraagd bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, maar de Algemene Rekenkamer wil eigenlijk toe naar een reguliere dekking voor deze activiteiten in haar eigen, vaste budget.
- Voor de activiteiten met zusterinstellingen in de Europese Unie moet dekking worden gevonden in het reguliere budget. De activiteiten ter ondersteuning van kandidaat-leden van de EU moeten zichzelf financieren. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de Rekenkamer zich liever niet laat financieren door organisaties die zij zelf uit hoofde van haar functie controleert (zoals de departementen). In die gevallen geniet financiering door de zusterinstelling die de hulp vraagt de voorkeur.
- Externe controleurschappen moeten niet uit eigen middelen worden gefinancierd. Hiervoor worden in beginsel de werkelijke kosten gedeclareerd bij de te controleren instantie.

Overige projecten

Verder zal in 2002 gewerkt worden aan de afronding van de aanpassing van de financiële systemen aan het gebruik van de euro, en zullen de processen rond het contract- en inkoopbeheer en het materieelbeheer worden geactualiseerd en vastgelegd.

Kwaliteitsborging

De Algemene Rekenkamer investeert structureel in de ontwikkeling van haar (onderzoek)methoden, om maatwerk te kunnen leveren en afhankelijk van de situatie op een beleidsterrein voor de meest geëigende (onderzoek)methode te kunnen kiezen. Ontwikkelingen op het werkterrein van de Algemene Rekenkamer worden actief en tijdig signaleerd en gemonitord, als ondersteuning van de onderzoeks- en overige activiteiten. Zo nodig worden de richtlijnen in het Handboek Algemene Rekenkamer

(Handar) aangepast of vernieuwd. Bij de uitvoering van onderzoeken en overige activiteiten wordt aangesloten bij de politiek bestuurlijke agenda (actualiteit). en Intosai, alsmede aan in het kader van deze gremia georganiseerde seminars en overige bijeenkomsten.

De projecten op dit terrein zijn in het algemeen niet geprogrammeerd voor één bepaald jaar, maar als een doorlopend project voor een aantal jaren. De belangrijkste zijn:

- *Kennismanagement en Kennisinstituut.*
Deze twee projecten hangen met elkaar samen: door het management van de in de organisatie aanwezige kennis te verbeteren bouwt de Algemene Rekenkamer aan haar rol van kennisinstituut. Een voorbeeld: op het terrein van het doelmatigheidsonderzoek wordt alle aanwezige kennis over het meten van prestaties en effecten verzameld en toegankelijk gemaakt en wordt nagedacht over manieren om deze kennis effectief uit te dragen.
- *Annotaties Comptabiliteitswet.*
In 2002 zullen de wijzigingen van de Comptabiliteitswet tot en met de 9e wijziging voor intern gebruik toegankelijk worden gemaakt en van commentaar voorzien in een praktisch bruikbaar (ook digitaal) naslagwerk.
- *Monitoring beleidsterreinen.*
De Algemene Rekenkamer houdt voor ieder beleidsterrein bij welke risico's zich voordoen op het terrein van doelmatigheid, rechtmatigheid en financieel beheer. Op basis daarvan kan zij haar programmering actueel en relevant houden.
- *Codificatie normenbank.*
De normenbank die in 2001 in gebruik is genomen wordt verder uitgebreid.
- *Statistiek.*
Kunnen kansuitspraken verdisconteerd worden in een betrouwbare statistische analyse? Die vraag probeert de Algemene Rekenkamer te beantwoorden, niet alleen ter ondersteuning van haar eigen werk, maar ook als bijdrage aan de ontwikkeling van methoden en technieken op dit vakgebied. De methode moet een rol spelen bij de oordeelsvorming over de rechtmatigheid.

Human resource management

De Algemene Rekenkamer streeft naar een samenhangend beleid van werving en selectie, opleiding, beloning, loopbaanbegeleiding en carrièreontwikkeling. Voor het beoordelen van de diverse aspecten van HRM-beleid wordt in 2002 een nulmeting verricht. Vervolgens wordt de organisatiebrede aanpak van het human resource management vastgelegd in een nota.

In 2002 staat een aantal acties op het programma. Zo zullen een nieuw systeem voor functioneringsgesprekken en een nieuw opleidingsbeleid worden ingevoerd. Om voldoende en goede mensen aan te trekken zal er veel aandacht worden besteed aan de communicatie over werken bij de Algemene Rekenkamer.

Interne communicatie

De interne communicatie moet eraan bijdragen dat de eigen medewerkers van de Algemene Rekenkamer in staat zijn om het beleid van de organisatie actief uit te dragen. Daarvoor moeten zij volledig en voortdurend op de hoogte zijn van hun eigen taak en die van hun eenheid en weten hoe

die moet worden uitgevoerd. Verder moeten zij kunnen beschikken over alle informatie die nodig is om hun taak uit te voeren (bij voorkeur digitaal).

De Algemene Rekenkamer beschikt over een aantal interne communicatiemiddelen, zoals een personeelsblad, een wekelijks nieuwsbulletin, een driemaandelijks bijvoegsel bij het personeelsblad waarin onderzoekservaringen kunnen worden uitgewisseld, en het Intranet. Voor 2002 staat een evaluatie van alle interne communicatiemiddelen in hun onderlinge samenhang op het programma. Daarin zal ook worden meegenomen dat er een toenemende behoefte lijkt te zijn aan gespecialiseerde nieuwsbulletins. Zo is er in 2001 een tweemaandelijks nieuwsbulletin met nieuws over de Europese Unie opgezet, gekoppeld aan een site op het Intranet. Op die site is alle bij de Algemene Rekenkamer aanwezige kennis over de Europese Unie voor alle medewerkers toegankelijk gemaakt.

Het Intranet is nog in opbouw. In 2002 krijgt iedere medewerker een persoonlijke homepage. Voor het beheer en het onderhoud van het Intranet zal een organisatie worden opgebouwd.

Vooraf

De commissie voor de Rijksuitgaven fungeert als een belangrijke schakel tussen Rekenkamer en vakcommissies. Elk Rekenkamerrapport gaat via deze Commissie naar de betrokken vakcommissie. De Rekenkamer biedt bij elk rapport dat zij aan de Kamer uitbrengt een briefing aan. Dit gebeurt via de Commissie voor de Rijksuitgaven; deze bekijkt welke vakcommissies geïnteresseerd zouden kunnen zijn, organiseert de briefing en zit de briefing voor. Enige tijd na het verschijnen van elk rapport verzamelt deze Commissie de vragen die kamerleden aan de Rekenkamer willen stellen naar aanleiding van het rapport en geeft ze door aan de Rekenkamer.

Vaste commissie voor Justitie

- Preventie en bestrijding van jeugdcriminaliteit
- Rapport bij de financiële verantwoordingen 2001 van het ministerie van Justitie
- Rechtmatigheidsonderzoek 2001, Algemeen Deel
- Beleidsinformatie grote projecten
- Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak, deel 3

Vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

- Preventie en bestrijding van jeugdcriminaliteit
- Inspecties
- Rapporten bij de financiële verantwoordingen 2001 van het ministerie van BZK, Koninkrijksrelaties, Algemene Zaken, Provinciefonds, Hoge Colleges van Staat, Kabinet der Koningin, Huis der Koningin
- Rechtmatigheidsonderzoek 2001, Algemeen Deel
- Beleidsinformatie grote projecten
- Taakuitvoering Politie
- Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak, deel 3

Vaste commissie voor Buitenlandse Zaken

- Rapport bij de financiële verantwoording 2001 van het ministerie van Buitenlandse Zaken
- Rechtmatigheidsonderzoek 2001, Algemeen Deel
- Besluitvorming Buitenlandse Zaken
- Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak, deel 3

Vaste commissie voor Defensie

- Rapport bij de financiële verantwoording 2001 van het ministerie van Defensie
- Rechtmatigheidsonderzoek 2001, Algemeen Deel
- Verbetering personeelsvoorziening krijgsmacht
- Beleidsinformatie grote projecten
- Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak, deel 3

Vaste commissie voor Financiën

- VBTB in begrotingen 2002 (VBTB-reeks, reeds gepubliceerd in eigen beheer op 24 januari 2002)
- Bedrijfsvoering 2^e fase (VBTB-reeks)

- Bestrijding uitstoot broeikasgassen
- Rapporten bij de financiële verantwoordingen 2001 van het ministerie van Financiën, Nationale Schuld, Gemeentefonds
- Rechtmatigheidsonderzoek 2001, Algemeen Deel
- M en O-beleid Belastingen
- Nieuwe financiële instrumenten in publiek-private samenwerking
- Staat van de beleidsevaluatie
- Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak, deel 3

Vaste commissie voor Economische Zaken

- Bestrijding uitstoot broeikasgassen
- Euregio's: grensoverschrijdend financieel beheer
- Rapporten bij de financiële verantwoordingen 2001 van het ministerie van Economische Zaken en Fonds Economische Structuurversterking
- Rechtmatigheidsonderzoek 2001, Algemeen Deel
- Nieuwe financiële instrumenten in publiek-private samenwerking
- Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak, deel 3

Vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid

- ESF3-geld ministeries 1994–1999 (op verzoek van de Tweede Kamer, reeds gepubliceerd op 7 februari 2002)
- Inspecties
- Rapporten bij de financiële verantwoordingen 2000 van het ministerie van SZW en Spaarfonds AOW
- Rechtmatigheidsonderzoek 2001, Algemeen Deel
- Beleidsinformatie grote projecten
- Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak, deel 3

Vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

- ESF3-geld ministeries 1994–1999 (op verzoek van de Tweede Kamer, reeds gepubliceerd op 7 februari 2002)
- Inspecties
- Rapport bij de financiële verantwoording 2001 van het ministerie van OcnW
- Rechtmatigheidsonderzoek 2001, Algemeen Deel
- Nieuwe financiële instrumenten in publiek-private samenwerking
- Beleidsinformatie grote projecten
- Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak, deel 3, waarin opgenomen
- Financieel beheer Voortgezet Onderwijs

Vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport

- Opvang zwerfjongeren
- Zorgen voor toegankelijkheid in ouderen- en gehandicaptenzorg
- Inspecties
- Rapport bij de financiële verantwoording 2001 van het ministerie van VWS
- Rechtmatigheidsonderzoek 2001, Algemeen Deel
- Beleidsinformatie grote projecten
- Wonen en zorg voor ouderen
- Toegankelijkheid geestelijk-gehandicaptenzorg
- Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak, deel 3

Vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

- Bestrijding uitstoot broeikasgassen
- Inspecties
- Rapport bij de financiële verantwoording 2001 van het ministerie van VROM
- Rechtmatigheidsonderzoek 2001, Algemeen Deel
- Wonen en zorg voor ouderen
- Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak, deel 3

Vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat

- Inspecties
- Rapporten bij de financiële verantwoordingen 2001 van het ministerie van V&W en Infrastructuurfonds
- Rechtmatigheidsonderzoek 2001, Algemeen Deel
- Nieuwe financiële instrumenten in publiek-private samenwerking
- Beleidsinformatie grote projecten
- Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak, deel 3

Vaste commissie voor Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

- Bestrijding uitstoot broeikasgassen
- Rapporten bij de financiële verantwoordingen 2001 van het Ministerie van LNV, Diergezondheidsfonds, Landbouw-Egalisatiefonds
- Nieuwe financiële instrumenten in publiek-private samenwerking
- Gewasbescherming
- Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak, deel 3

Algemene commissie voor Europese Zaken

Euregio's: grensoverschrijdend financieel beheer